

EDIČNÍ ZPRAVODAJ NAKLADATELSTVÍ

B R I G A D Ý R

ŘÍJEN 2015

SLOVO NAKLADATELE

Vážení čtenáři, milovníci čs. vojenské historie,

blíží se konec roku a s ním malý jubilejní, tedy již 5. svazek edice **Bílá místa historie – neznámé kapitoly historie a vojenství**, který bych Vám rád tímto představil. Zavítáme s ním do poválečného období našeho státu, do specifické problematiky Civilní obrany a souvisejících pevnostních staveb.

Jiří Doupal

POZOROVATELNY CIVILNÍ OBRANY Výstavba v Československu v letech 1951-1989

Bez nadsázky lze říci, že jedinými vojenskými stavbami, které dosud nebyly na našem území patřičně zdokumentovány, jsou pozorovatelné bývalé Civilní obrany. Poválečné Československo vybuďovalo několik desítek těchto nenápadných objektů v rámci příprav na jadernou válku, jejíž účinků by se mu jako řádnému členu socialistického tábora míru po zásluze v hojné míře dostalo. Více jak sto tzv. terénních pozorovatelem bychom dnes našli kolem našich nejdůležitějších měst – Plzeň, Příbram, Beroun, Kladno, Praha, Nymburk, Kolín, Mladá Boleslav, České Budějovice, Ústí nad Labem, Děčín, Liberec, Litvínov, Chomutov, Karlový Vary, Sokolov, Hradec Králové, Pardubice, Náchod, Česká Třebová, Jihlava, Ostrava, Frýdek-Místek, Olomouc, Brno, Blansko, Přerov, Prostějov a Vsetín, nepočítaje v to objekty na Slovensku.

Jiří Doupal je známý „bunkrolog“, který se o tyto pozorovatelné zajímá od roku 2004. Jako jediný v České republice dnes provozuje unikátní „pevnostní“ muzeum v bývalé pozorovatelné Civilní obrany v Přerově-Dluhonicích, nyní plně zrekonstruované a vybavené. Je tedy skutečně tím nejpovolanejším, aby mohl toto dosud opomíjené téma, představující další z bílých míst naší historie, systematicky zpracovat.

Po osmi letech usilovného bádání a náročných terénních průzkumů je konečně na světě rozsáhlá studie, která vyčerpávajícím způsobem prezentuje do nejmenších podrobností vše o původu a typologii pozorovatelem (vč. atypických staveb), technických aspektech jejich vzniku, vnitřním vybavení, jakož i o způsobu využití a činnosti v možném konfliktu. Publikace tak důsledně vyvrací nepřeborné množství tradovaných bunkrologických omylů, jichž je - především internet - plný, neboť dosavadní poznatky na internetu publikované jsou založeny spíše na domněnkách a fámách.

Na následujících řádkách se Vám pokusíme spolu s autorem naší novou knihu představit. Věříme, že si určitě najde cestu do Vašich knihoven a knihovniček.

Ing. Petr Kos

Foto na titulní straně: pozorovatelná Civilní obrany Přerov-Dluhonice. Dnes Minimuzeum CO.

Jedna z nejstarších pozorovaten Civilní obrany z 50. let u Prostějova.

ROZHOVOR NAKLADATELE S AUTOREM

Dobry den, Jiří. Můžete se nám profesně i zájmově představit?

Dobry den, vítám vás na zámku Velké Losiny. Pracuji zde jako zástupce kastelánky a mám na starost především zámecký mobiliář a správu depozitářů. Ve volném čase se zabývám studiem pozorovaten Civilní obrany a někdy nepohrdnu ani prvorepublikovým opevněním.

Kdy Vás poprvé začal zajímat "beton", proč a co spustilo Váš zájem zrovna o pozorovatelny Civilní obrany?

Jako malý jsem jezdil s rodiči a sestrou po českých hradech a zámcích. Navštívili jsme také jeskyně, turistika v horách nám také nebyla cizí. V roce 2001 jsme se rozhodli pro něco nového. Navštívili jsme muzeum prvorepublikového opevnění v Darkovičkách u Hlučína. Dnes už vím, že to byl bunkr MO-S 19 "Alej", říman třetí třídy odolnosti. Tehdy mi to znělo jako nesmyslná skrumáž čísel a písmen. Naprosto mě uchvátilo technické řešení objektu i vybavení. Už tehdy jsem se rozhodl, že chci opravit bunkr. Chci mít

muzeum. Udělat něco užitečného a neobvyklého. Jenže pocházím z Přerova, který je přesně uprostřed Moravy. Velmi rychle jsem si spočítal, že případné dojíždění do pohraničí by mě stálo více peněz než vlastní oprava bunkru.

Nezbývalo než to udělat naopak. Tedy nehledat bunkr v pohraničí, ale prozkoumat okolí Přerova. Našel jsem zde několik betonových staveb, o kterých mi všichni tvrdili, že se jedná o německé kulometné bunkry. Nezbývalo mi, než zasednout k počítači a prohledávat internet. Velmi mě udivilo, že úplně stejné objekty stály také v Brně, kde o nich badatelé mluvili jako o jakýchsi pozorovatelnách pro měření jaderného výbuchu. Velký zlom nastal v roce 2004, kdy jsem se rozhodl že si koupím bunkr-pozorovatelnu v Přerově-Dluhonicích. Papíroval jsem si s celou Českou republikou, až jsem nakonec narazil na bývalé členy Civilní obrany. Ti mi ochotně poradili a nakonec se mi podařilo objekt koupit od přerovské chemičky Precheza.

S vykácením keřů, opravou omítek a nátěrem plechů jsem si poradil celkem snadno. Jenže co dovnitř? Jaké bylo vybavení? Kdo tohle obsazoval a co tady vlastně dělal? Internet zklamal hned v prvních minutách. Tohle téma prostě neznal. Nezbývalo, než obcházet zlikvidované sklady Civilní obrany, procházet četné kryty a pátrat po bývalých členech Civilní obrany.

Můžete nám stručně přiblížit všední těžkosti soukromého muzejníka?

V podstatě je můžeme rozdělit do tří skupin. Nejprve to jsou obtíže spojené s koupí a rekonstrukcí. To jsem například sháněl překližku z 60. let na sklopný stolek do týlové místnosti. Druhou část představuje shánění vybavení. Už jste někdy vezl vlakem přístroj pro měření jaderného výbuchu, nebo hromadu ochranných masek? Chodili se na mě dívat cestující z celého vagonu. Třetí část představuje vlastní muzejní činnost, ve smyslu prohlídek pro veřejnost s výkladem. Vše vrcholí tím, že musíte začít opravovat to, co už jste jednou opravoval. Železo reziví, omítka praská.

Nyní k Vaší knize. Kdy jste dostal úmysl tzv. "hodit vše na papír"? Byla to spontánní myšlenka?

Byla to nezbytná nutnost. Když jsem začal vybavovat pozorovatelnu, předpokládal jsem zde telefon, dalekohled a ochranné masky. Postupně jsem sháněl drobné zmínky o přístrojích a předpisech pro činnost v těchto objektech. Abych se v tom všem zorientoval, musel jsem si vše začít psát. A odtud byl jen krůček ke knize. Víte, já jsem dodnes nepochopil jednu věc. Kolegové kteří opravují prvorepublikové bunkry jsou schopní sehnat kulometry, protitankové kanony, původní nábytek i zařízení. Naproti tomu já jsem osm let sháněl pár přístrojů, které ještě před dvaceti lety sloužily ke svému účelu a pěkně jsem se zapotil.

Přiblížíte čtenářům, co vše se v knize dočtou?

V první řadě musím povědět, že připravované dílo je skutečně první svého druhu. Předpokládám, že jsem přehlédl některé skutečnosti a rovněž výčet pozorovaten a konstrukčních detailů nemusí být úplný. Když jsem knihu začal sepisovat, měl jsem dva cíle. Jednak to byla touha zachytit malou část naší historie a nevšední stavby, které se nacházejí po celé republice. Za druhé to byla snaha usnadnit dalším badatelům práci při průzkumu i případných opravách pozorovaten. Nepřál bych nikomu strávit ty hodiny v podzemí, uprostřed plesnivých brožur.

Kniha tak přináší první ucelený pohled na pozorovatelny Civilní obrany. Když jsem se ptal kolegů bunkrologů, co bych do knihy měl napsat, všichni mi odpověděli stejně: "Napiš všechno co víš." Rozebral jsem historii vývoje výstavby i typologii. Snažil jsem se postihnout činnost na pozorovatelnách a s tím spojenou výstrojí.

Autor knihy Jiří Doupal předvádí měření s heliografem pro vyhodnocení intenzity jaderného výbuchu (Minimuzeum CO – pozorovatelna Přerov-Dluhonice).

Čtenáři se tak dočtou např. informace vztahující se k maskování, údržbě, ale také osvětlení, spojení a další informace, které jak doufám, povedou k ucelenému pohledu na věc. Za velmi důležitou považuji obrazovou přílohu, která sestává z fotografií a výkresů. Nebylo to zrovna jednoduché, objíždět celou naši republiku a hledat po kopcích za městy kus zarostlého betonu.

Říkáte, že archivních podkladů je celkově velmi málo a poznatky pocházejí hlavně z terénních průzkumů a rozhovorů s pamětníky. Jak vlastně taková specializovaná publikace vzniká? Popíšete nám "obyčejný den" takového terénního průzkumu a bádání?

Nejprve je nutné hledat na internetu. V České republice naštěstí žije spousta turistů a zvědavých lidí. Na internet pak vyvěšují fotografie z výletů, dovolených apod. Do vyhledávače musíte zadávat různá spojení, jako "německá pozorovatelna" nebo "bunkr na kopci". Objevíte například pozorovatelnu v Berouně. Zejména stránky www.ropiky.net a www.fortifikace.net mají celkem slušné databáze, včetně souřadnic. Je celkem neefektivní navštívit jen jednu pozorovatelnu, nebo jen jedno město. Například já cestuji především vlakem a pomáhám si autobusem. Naše dopravní síť je na dobré úrovni. Takže není problém za jeden den navštívit třeba Kladno a Beroun, Mladou Boleslav a Nymburk, nebo Frýdek-Místek a Vsetín. Dále si musíte najít rozmístění jednotlivých zastávek, obchody

pro doplnění proviantu a také doporučuji věnovat pozornost vrstevnicím na mapě. Často mě překvapil příkrý sráz.

Jaké jsou reakce ze strany oněch pamětníků na Váš zájem o problematiku CO? Přeci jen se má zato, že to je zpolitizovaná kapitola historie, na kterou by se raději zapomnělo.

Každý člen Civilní obrany se kterým jsem mluvil, byl velmi překvapen a nadšen. Po listopadovém převratu v roce 1989 následovala likvidace Lidových milicí a Státní tajné bezpečnosti. Pro mě osobně je poněkud nepochopitelné, proč do tohoto pytle byla hozena i Civilní obrana a v podstatě zlikvidována jako komunistický přežitek. Někteří lidé se kterými jsem mluvil, byli ve službách Civilní obrany více jak třicet let. To znamená že třicet let na něčem pracujete a pak musíte vše zakonzervovat, nebo dát do šrotu. Proto mi všichni vyšli vstříc, ze skříní tahali staré fotky, služební průkazy, výstřižky z novin a další materiál.

Zažil jste při průzkumu nějakou "veselou historku" nebo incident?

Samozřejmě, událostí bylo několik, uvedu zde jen některé reakce lidí, kteří komentovali mou činnost:

Olomouc, Pasteurova ulice: "Tak už si to konečně někdo odveze?"

Postoloprty, informační centrum: Slečna: "Tady žádná pozorovatelná není." Já: "No já se z ní právě vracím."

Mladá Boleslav, Alšova ulice: "Pozorovatelná? Jó, souseď ji má na zahrádce místo trpaslíka."

Náchod, Amerika: Místní: "To je pozorovatelná z první republiky". Já: "Aha a ty dveře a ventilace proti radiaci jsou tu proč?"

Příbram, Svatá Hora: Místní: "Do poutního kostela musíte jít víc doleva. A nechcete růženec?" Já: "Hledám pozorovatelnou Civilní obrany."

Přehrada Vír: Kolega: "Už nikam nejdu, počkám tady na tebe, hledej sám." Já: "Sedíš na ní."

Zábřeh: Prodavačka: "Potřebujete nějakou barvu?" Já: "Potřebuji fotku bunkru za vámi."

Můžeme zde prozradit, že vydání knihy bude mít trochu slavnostnější ráz - ne jen, že bude přivezena v krabicích z tiskárny a distribuována hned objednavatelům. Navnadíte čtenáře víc?

Rozhodně plánuji křest knihy. Dále bych chtěl navštívit některá města, respektive knihovny nebo muzea a uspořádat zde představení knihy. Součástí by byla krátká prezentace knihy, Civilní obrany a rozhodně by nechyběly přístroje a vybavení Civilní obrany. Konkrétní místa a data jednotlivých prezentací ještě upřesním na stránkách nakladatelství, některých bunkrologických webových stránkách a na facebooku.

Hodláte se publikačně, resp. obecně dále témtu CO věnovat?

Mým snem byla kniha o pozorovatelnách jako takových, ta Civilní obrana zde byla jakousi nezbytností. Rozhodně však nechci problematiku Civilní obrany zcela opustit. Především si potřebuji dát alespoň roční přestávku od další činnosti.

Děkuji za rozhovor!

Válcová pozorovatelna Civilní obrany v lokalitě Sokolov-Novina.

Z KNIHY POZOROVATELNY CIVILNÍ OBRANY

Připravovaná publikace je formátu A5, brožované vazby. Rozsah je cca 250 stran, z toho 125 textových. Zbytek tvoří obrazová příloha s několika desítkami černobílých fotografií, které doplňují tři desítky výkresů – ať už půdorysných náčrtků všech základních typů objektů nebo axonometrické řezy.

Obsah:

1. PŘEDMLUVA

2. SOUČASNÝ STAV BĀDÁNĪ

3. VYBRANÉ KAPITOLY Z HISTORIE CO

4. VŠEOBECNĚ O VÝSKYTU POZOROVATELEN

4.1 Kategorizace měst a objektů

4.2 Výčet druhů pozorovatelem

4.3 Pozorovatelny z první republiky

- 4.4 Pozorovatelný ze druhé světové války
- 4.5 Pozorovatelný při kategorizovaných objektech
- 4.6 Pozorovatelný ve formě střešních nástaveb
- 4.7 Pozorovatelný stavěný u důležitých vodních děl
- 4.8 Pozorovatelný v adaptovaných řopících
- 4.9 Pozorovatelný ČSLA a vojska CO
- 4.10 Pozorovatelný na Slovensku
- 4.11 Nezařazené pozorovatelný
- 4.12 Terénní pozorovatelný
- 4.13 Zničené pozorovatelný
- 4.14 Teritoriální radiační hlásná síť

5. TYPOLOGIE TERÉNNÍCH POZOROVATELEN

- 5.1 Vývoj pozorovatelů CO
- 5.2 Výstavba pozorovatelů
- 5.3 Umístění v terénu a maskování
- 5.4 Pozorovatelný starého typu z 50. let
- 5.5 Moderní konstrukce z konce 70. let
- 5.6 Pozorovatelný nového typu z 80. let
- 5.7 Pozorovatelný zřizované v době napětí
- 5.8 Odolnost
- 5.9 Oplocení
- 5.10 Název a označení
- 5.11 Odpočívárna
- 5.12 Dveře a poklopy
- 5.13 Pozorovací průzory
- 5.14 Ventilace
- 5.15 Vytápění
- 5.16 Osvětlení
- 5.17 Údržba

6. VNITŘNÍ VYBAVENÍ POZOROVATELEN

- 6.1 V pozorovatelně byli jen lidé
- 6.2 Stálé vnitřní vybavení
- 6.3 Seznam vybavení
- 6.4 Heliograf HEL-CO vz. 64
- 6.5 Meteosouprava MET-CH
- 6.6 Spojení
- 6.7 Proviant
- 6.8 Ženijní materiál
- 6.9 Ochranné prostředky jednotlivce a protichemický materiál
- 6.10 Papírová 50. léta
- 6.11 Dobové možnosti vybavení pozorovatelů

6.12 Nátěry interiérů pozorovatelů a stálého vybavení

7. ČINNOST POZOROVATELEN

- 7.1 Služby CO, jejich vznik a členění
- 7.2 Protichemické jednotky a jednotky mobilního průzkumu
- 7.3 Stejnokroj pozorovacích družstev
- 7.4 Povětrnostní hlídka
- 7.5 Poslechové hlídky a jednotliví pozorovatelé
- 7.6 Skupiny svépomoci
- 7.7 Četnost osádky
- 7.8 Obsazování
- 7.9 Úkol
- 7.11 Hlášení
- 7.12 Situační plán, značky a zkratky CO
- 7.13 Střídání hlídek
- 7.14 Cvičení CO
- 7.15 Radiační průzkum
- 7.16 Chemický průzkum
- 7.17 Veterinární (biologický) průzkum

8. ZÁVĚR

- 8.1 Hodnocení pozorovatelů CO
- 8.2 Co se za osm let změnilo
- 8.3 Soupis pozorovatelů ČR
- 8.4 Tipy na výlet
- 8.5 Doporučení k rekonstrukci

9. VYBRANÉ ZKRATKY CIVILNÍ OBRANY

10. ZDROJE

11. O AUTOROVI

Ukázka z kapitoly 4.1 Kategorizace měst a objektů

Ne každé město se může pochlubit pozorovatelnami. Ty se totiž stavěly okolo tzv. kategorizovaných měst a objektů. Krátce po vzniku CO, respektive po následném ustanovení ŠTOK, došlo k analýze Československa. Byly vytipovány objekty a města, kterým hrozilo akutní nebezpečí v případě války. Pod pojmem „objekt“ rozumějme důležité továrny, zejména zbrojovky, optické závody, hutě, ale i elektrárny, vodárny, přehrady, vysílače a v rámci dopravní sítě i mosty.

První kategorizace vznikla ještě před polovinou 50. let. Byla k tomu zřízena zvláštní komise sestavená ze zástupců ministerstev národní obrany, vnitra a některých dalších centrálních orgánů. Tato komise však vycházela z podkladů dodaných krajskými národními výbory, pro které je zhotovily jednotlivé ŠTOK. Právě u jednotlivých ŠTOK panovala tendence „své“ město označit za velmi důležité. Od kategorizace se totiž odvíjelo následné přidělení finančních prostředků. Jednotlivá města a objekty byly řazeny do I., II. a III. kategorie. V této době ještě stále panovalo přesvědčení o možnosti bodového

bombardování důležitých továren, mostů apod. Nejednou se stalo, že ve městě II. kategorie stál objekt I. kategorie. Panoval zde nesoulad. Přes určité obtíže bylo nakonec kategorizováno 66 měst a 1486 objektů, přičemž v první kategorii se celkem ocitlo devět měst a 342 objektů. Není od věci zmínit, že ve všech městech I. i II. kategorie existovala vlaková nádraží a seřadiště, případně i závody pro opravu vagonů a lokomotiv. Železnice byla v 50. letech, stejně jako za první republiky, chápána jako hlavní způsob přepravy vojenského materiálu i jako nástroj mobilizace. Ostatně pro obranu a obnovu železnice existovalo tzv. železniční vojsko, založené roku 1918. V roce 1950 bylo vyňato ze svazku ženijního vojska a stalo se samostatným druhem vojska v rámci československé armády.

Kategorizaci podléhaly zejména města a objekty v Čechách, částečně na Moravě a ve Slezsku, na Slovensku jen ojediněle. Právě na Slovensku si řada vedoucích pracovníků CO stěžovala na nerovnoměrně rozloženou kategorizaci. Nutno dodat, že tehdejší představy o případné válce se přímo odrážely v kategorizaci. Za hlavní směr útoku západních vojsk byl považován prostor jižních Čech. Terénní pozorovatelný stojí až na ose Plzeň–Příbram–Jihlava. Výjimku představují tři pozorovatelný u Českých Budějovic, vystavěné na počátku 50. let. Hlavní iniciativu zde přebraly útvary ČSLA a od počátku 60. let Teritoriální radiační hlásná síť (TRHS), stavěná pod velením ČSLA. Určitá pozornost byla věnována pouze přehradě Lipno. Případná destrukce hráze by měla dalekosáhlé následky a bylo nutné o tom varovat další vodní díla a města nacházející se po proudu Vltavy. Rovněž západní a severozápadní Čechy byly vnímány jako možné nástupní prostory. Jenže se zde nacházely četné hnědouhelné doly a těžký průmysl, který se tehdy těšil nebývalé pozornosti. Proto takřka každé větší město v této oblasti bylo kategorizováno. Nejinak je tomu ve Středočeském kraji, kde hlavním důvodem pro kategorizaci měla již výše zmíněná železnice.

Ještě před přechodem CO na jaderné nebezpečí vznikla v roce 1955 první studie radiačního zamoření a řešení následků jaderného útoku. V jejím důsledku došlo k vypracování tzv. cílové studie pro každé město zařazené v I. kategorii. V podstatě se jednalo o nástin předpokládané situace při použití jaderné zbraně – jakým způsobem bude postižena zástavba města, inženýrské sítě, jak se se situací vyrovnají jednotky služeb CO apod. Tyto studie byly dokončeny až v polovině 60. let. V této době již armáda budovala systém objektů TRHS. Jasně se totiž ukázalo, že namísto bodového pozorování městské zástavby je nutné monitorovat rozsáhlá zamořená území, k čemuž stávající síť pozorovatelů nevyhovovala. Některé pozorovatelný proto byly jednoduše opuštěny, neboť se nacházely v epicentru předpokládaného jaderného výbuchu. Nicméně právě v polovině 60. let byly do pozorovatelů dodány heliografy, které významně přispěly k vyhodnocení jaderných úderů.

Druhá vlna kategorizace přišla na počátku 70. let. Na rozdíl od předchozí v tomto případě vyhodnocení provádělo vojsko CO. Vojáci do určité míry přihlédli k podkladům ŠTOK, hlavní slovo měly právě výše zmíněné cílové studie. Kategorizovaná města a objekty byly rozděleny do kategorií Z, I., II. a nekategorizovaných. Vlastní kategorizaci nepodléhaly pouze města a objekty, ale celé okresy, kde se předpokládalo široké zamoření, což byl hlavní rozdíl, oproti první kategorizaci.

První skupina byla označena písmenem „Z“. Patřila sem největší města Československa, která tvořila centra politického dění a samozřejmě zde byl i rozvinutý průmysl. Druhou skupinou byla I. kategorie. Sem patřila města s velmi rozvinutým průmyslem, především s vojenským využitím. Třetí skupina označená jako II. kategorie skrývala okresní města s méně důležitým průmyslem nebo rozvinutou obytnou zástavbou. Ostatní města nebyla kategorizována. Tato kategorizace pak vydržela až do počátku 90. let, kdy byla zrušena, či přesněji přestala se používat.

Teoreticky při městě kategorie „Z“ měly stát čtyři pozorovatelný, u kategorie I. a II. tři. V praxi však docházelo k výstavbě jen ojediněle, a to až na počátku 80. let, v souvislosti se zavedením pozorovatelů nového typu. Naprostá většina kategorizovaných měst a objektů obdržela pozorovatelný na přelomu 50. a 60. let. Tato starší síť byla téměř hotová ještě před rokem 1964, kdy byly dokončeny tzv. cílové studie měst I. kategorie.

Poměrně rozsáhlá výstavba pozorovatelů tehdy obsáhla prakticky všechna města I. a II. kategorie a většinu kategorizovaných objektů. Pozorovatelný budované ve druhé vlně výstavby v 80. letech jen doplňovaly hlavní nedostatky ve stávajícím systému. Někdy dokonce nový objekt zcela nahradil starý, jako například v Plzni – Mikulce. Podivně

působí jen pozorovatelná starého typu Kladno-Rozdělov, kde není proveden zához odpočívárny.

Pozorovatelný byly vždy stavěny s ohledem na překrývání pozorovacích směrů jednotlivých objektů. V případě útoku se totiž předpokládalo zničení části sítě pozorovatelů. Osy čelních průzorů se měly protínat ideálně nad středem města. Boční průzory pak doplňovaly, případně nahrazovaly sousední zničené pozorovatelný.

Je zajímavé, že při průzkumu byla nalezena města, kde se nachází jen jedna pozorovatelná. Jedná se například o Blansko a Pardubice. Dvě pozorovatelný stojí například okolo Chomutova, v Kralupech nad Vltavou, Příbrami a Štětí. Velmi nezvyklá je situace v Hradci Králové, kde postavili jen jednu mohutnou pozorovatelnou, která byla doplněna až po více než dvaceti letech dalšími dvěma objekty.

Nejčastěji užívaný a zároveň požadovaný počet tří pozorovatelů bychom našli v Adamově, Českých Budějovicích, Děčíně, Hradci Králové, Kolíně, Liberci, Mladé Boleslavi, Náchodě, Nymburku, Olomouci, Ostravě, Prostějově a Sokolově.

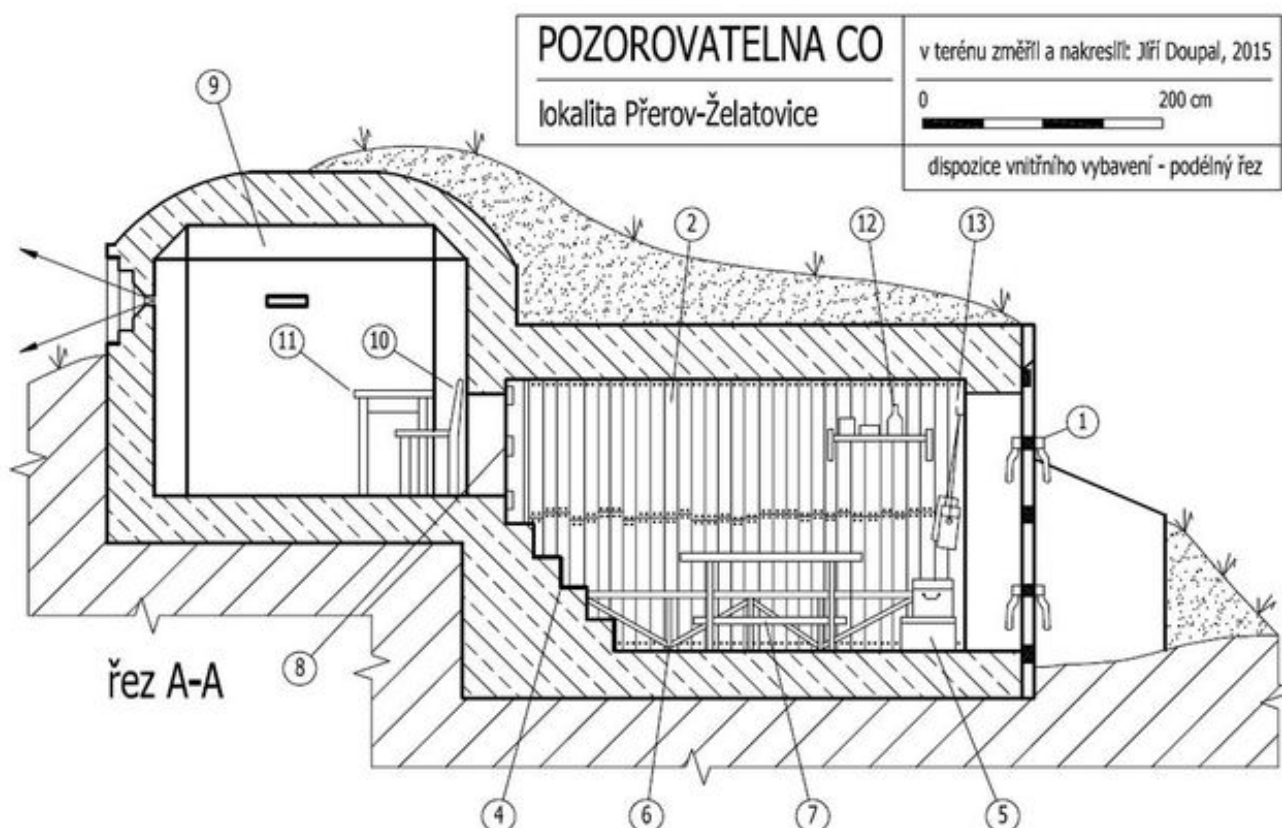
Čtyři pozorovatelný stojí v Berouně, České Třebové, Jihlavě, Kladně, Přerově a Vsetíně.

Vyšší, a tedy atypický počet můžeme najít v Brně, kde stojí celkem pět pozorovatelů starého typu s týlovou místností. K tomu je ovšem nutno připočítat řadu starších pozorovatelů, například v Líšni při ulici Josefy Faimonové

Pět pozorovatelů v Plzni sestává ze tří válcových staveb a dvou objektů nového typu. K tomu je možné připočítat dvě dnes již zničené pozorovatelný nejasného stáří v lokalitě Vinice a Bory. Pět pozorovatelů ve Frýdku-Místku je výsledkem iniciativního budování STOK a neodpovídá kategorizaci.

Naprosto raritou je potom Ústí nad Labem, kde stojí sedm pozorovatelů, což je v podstatě dvojnásobek požadovaného počtu. Najdeme zde tři atypické stavby s velkými okny, dva objekty s jedním průzorem, jednu pozorovatelnou nového typu a jednu atypickou nad Radešínem, doplněnou sítí zákopů.

Je jasné, že výše nastíněný rozsah výstavby není úplný. Další pozorovatelný zůstávají skryté v husté vegetaci nebo musely ustoupit rozpínající se městské zástavbě. Celkem můžeme na území České republiky narazit přibližně na sto terénních pozorovatelů pro potřeby průzkumu CO. Dále pak na několik desítek střešních objektů a existuje i řada válečných pozorovatelů, které mohly přinejmenším v počáteční fázi sloužit pro potřeby CO.

Oktagonální pozorovatelna Civilní obrany nad Náchodem.

JAK OBJEDNAT KNIHU

Upozorňujeme zájemce o naše knihy, že je lze získat výhradně na základě předchozí objednávky u našeho nakladatelství před vlastní realizací tisku. Publikace nejsou určeny pro běžnou prodejní a knihovní síť. Realizujeme jen s malou rezervou takový počet výtisků, kolik činí předchozí závazné objednávky. Tento aspekt je dán výhradně ekonomickými důvody a malonákladovým specifickým našeho nakladatelství.

Pokud jste se rozhodli na základě zde prezentovaných informací knihu získat, dodržte prosím následující postup:

1/ **Do 1. listopadu 2015** přijímáme **závazné objednávky** na BMH č. 5: Pozorovatelný civilní obrany (případné prodloužení termínu o max. 14 dnů vyhrazeno!)

2/ Vaši objednávku nám zašlete na emailovou adresu nakladatelství **brigadyr@seznam.cz** a uveďte prosím Vaše celé jméno, adresu a počet výtisků.

3/ Cena publikace je **330 Kč** za jeden výtisk

4/ v průběhu měsíce listopadu proběhne realizace tisku tak, aby k 1. prosinci byl celý náklad převzat nakladatelstvím a mohl být distribuován.

5/ následně obdržíte výzvu k platbě, po jejíž uhradě Vám bude publikace zaslána.

Bližší dotazy směřujte na email nakladatelství, případně sleduje aktuální informace na našich stránkách

www.knihy-brigadyr.cz

nebo na facebooku

www.facebook.com/nakladatelstvi.brigadyr

Z EDIČNÍHO PLÁNU NA 1. POLOVINU ROKU 2016

pravděpodobně březen 2016

BMH 6: Zdravotnické vlaky vlaky československé armády (1918-1938)

Podrobná studie o vzniku, organizaci a vystrojování stálých zdravotnických a ambulantních zdravotnických vlaků čs. armády pro případ války. Bohatý obrazový materiál v podobě dvoupohledových náčrtů adaptovaných vozů řady Ci, Ce, D, Dd a Zsb pro zdravotnické účely.

pravděpodobně červen 2016

BMH 7: Zajatecké sběrný a tábory československé armády (1934-1938)

Malá sonda do příprav předválečné čs. armády na příjem a odsun německých válečných zajatců v případě konfliktu. První část práce se věnuje všeobecně organizaci odsunu zajatců, druhá část z útržkovitých dokumentů rekonstruuje počty a lokace uvažovaných zajateckých táborů na území ČSR, poslední nejrozsáhlejší část nastiňuje na příkladu planované Sběrný zajatců Postoloprty organizační přípravy na úrovni pěšího pluku.